

1. Tietoa Harjun nuorisotalosta ja tilojen sulkemiseen johtaneista seikoista

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan Nuorisopalvelujen tila Harjun nuorisotalo, entiseltä nimeltään Harjun paarihuone, sijaitsee Dallapénpuistossa Vallilan kaupunginosassa Helsingissä. Se on valmistunut vuonna 1923, alun perin ruumishuoneeksi, mutta vuodesta 1986 lähtien se on toiminut nuorisotalona. Kävijöitä on ollut vuodessa n. 11 000 ja työntekijöitä 6 henkeä. Tila on n. 600 m² suuri ja se on 2 kerroksessa. Harjun nuorisotalon toiminta on ollut keskittynyt erityisesti musiikkiin, kuvalliseen ilmaisuun, monikulttuuriseen toimintaan ja alueelliseen vaikuttamiseen. Siellä on järjestetty säännöllisesti musiikin ja kuvataiteen opetusta, ja siellä on myös ollut näyttelytila ja kahvila.

Harjun nuorisotalo suljettiin vuoden 2020 alussa tiloissa ilmenevien sisäilmaongelmien vuoksi ja toiminnot siirrettiin muihin tiloihin alueellistamisen suunnitelmien mukaisesti. Työntekijöiden kokemuksia alueellistamisesta selvitettiin kyselyllä vuonna 2021. (Viittaus Kulttuurisen nuorisotyön selvitys, Kai Tarvainen 2021) Vastauksissa korostuivat omalla alueella tehtävän työn monipuolistuminen ja moni vastaajista mainitsi saaneensa erityisesti uusia kulttuurisia taitoja työnsä tueksi. Kaiken kaikkiaan kulttuuriset toiminnot otettiin alueilla positiivisella mielellä vastaan ja niiden nähtiin hyödyntävän nuorisotalojen toimintaa alueilla.

1. Selvitys Harjun toimipisteen mahdollisista käyttötavoista Kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalla.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala halusi päätöksien tueksi selvittää Harjun nuorisotalon käyttömahdollisuuksia ja roolia. Tätä tarkoitusta varten palkattiin palvelumuotoilutoimisto Kuudes tekemään selvitystä. Palvelumuotoilun lähtökohtana oli konseptoida ja kehittää toimintaa käyttäjä- ja organisaatioymmärryksen perustuen.

Palvelumuotoilutoimisto Kuudes teetti laajan selvityksen tarkoituksenaan tarkastella, tutkia ja selvittää Harjun nuorisotalon tulevaisuuden käyttötarkoitusta (Liite Selvitys Harjun toimipisteen mahdollisista käyttötavoista kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalla. Sidosryhmäosallistamisen havainnot ja loppupäätelmiä 03/2023). Selvityksen lähtökohta oli tunnistaa kaupunkilaisten tarpeita tai uusia toimitiloja tarvitsevia palveluita. Tähän selvitykseen osallistui 25 erilaista asiantuntijaa mukaan lukien kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan johtoa, esihenkilöitä ja Harjun entisiä työntekijöitä, helsinkiläisten kulttuurilaitosten johtoa, kaupungin arkkitehtejä ja rakennusvalvontaa, kansalaisyhteiskunnan toimijoita sekä kumppaneita kuten Kaapelitehtaan ja Helsingin tapahtumasäätiön johtoa.

2. Palvelumuotoilun sidosryhmä havainnot ja johtopäätöksiä

Haastattelujen mukaan Harju on ollut monelle ikoninen paikka omaehtoiselle tekemiselle ja nuorisokulttuurille. Mielikuvia ja muistoja värittää kokemus paikasta, jossa vallitsi vapaus tehdä ja monet toimijat ja kävijät ovat kokeneet toiminnan omakseen. Työntekijät kuvaavat heillä olleen vapaat kädet toimia suojassa ulkoisilta vaatimuksilta. Parhaimmillaan tämä mahdollisti haastattelujen mukaan rajoja ylittävän ja innovatiivisen toiminnan, mutta toisaalta herätti huolta siitä ohjasiko yksittäisten työntekijöiden toiveet tekemistä liikaa. Haastatteluista välittyi arvio, että Harjun toiminta oli laadukasta, mutta ei skaalautuvaa. Keskeinen haaste Harjun toiminnassa oli

osan haastateltavien mukaan ruohonjuuritason toiminnalle ominainen itseohjautuvuus ja sitä kautta läpinäkyvyyden puute. Nuorisotalon perinteinen kohderyhmä on 13–17-vuotiaat ja Harjun käyttäjissä painotus oli tätä vanhemmissa nuorissa. Harjun toimintaa kuvattiin taiteellisesti korkeatasoiseksi ja pitkäjänteiseksi ja kulttuurisen nuorisotyön näkökulmasta korostui nuorten sitoutuminen omien taitojen kehittämiseen ja itsenäistyminen sitä kautta. Osa haastatelluista näki tämän ristiriitaisena nuorisotalon avoimuus periaatteen näkökulmasta nuorisotalojen mahdollistajan hengailupaikkana, mikä ei kytkeydy pelkkään suorittamiseen. Alueellisen nuorisotyön tiloilla onkin selkeä painotus alueen nuorten ryhmäytymisessä ja jokaisella jotain -näkökulman korostuminen toiminnan sisällöissä.

Kallio oli Harjun alkuaikoina erilainen alue kuin tänä päivänä ja aluetta kehitetään lähivuosina edelleen. Harjulla koettiin olleen roolia yhteisöllisyyden rakentajana ja haastattelussa toimintaa kuvattiin asukastalomaiseksi. Kumppanuustoiminnan näkökulmasta Harjulla oli mahdollisuus tukea nuorten järjestöjen toimintaa tilavuokrien, ohjauksen ja varusteiden muodossa. Tilaa kuvattiin monipuoliseksi, helposti saavutettavaksi julkisilla liikenteellä ja inspiroivaksi. Lisäksi ulkotilan käyttöä pidettiin perusteltuna.

Nuorisopalveluiden näkökulmasta Harju tilana ei ole ideaali perinteisen alueellisen nuorisotyön tarpeisiin. Tiloista puuttuvat nuorten toivomat liikuntatilat (Viittaus vuoden 2021 nuorten osallistuvan budjetoinnin vastaukset Harjun lähialue) Liikuntatilojen toteuttaminen tiloihin koettiin vaikeaksi. Yläkerran tilaa nähdään mahdollisena käyttää nuorisopalveluiden erityistoimintoihin paremmin kuin avoimen nuorisotalon tilana. Erityistoimintoja on mahdollista myös sijoittaa muihin olemassa oleviin tiloihin, kuten on tehty esimerkiksi pelitalo Sturen ja IrisVallilan tilojen osalta sijoittamalla ne Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimistotilan yhteyteen.

Nuorisopalvelut siirtyivät alueperustaiseen nuorisotyön malliin vuonna 2016. Vuonna 2020 kulttuurisen nuorisotyön alueellistaminen mahdollisti erityistoimintojen viemisen alueille nuorisotilojen yhteyteen. Alueellistamisen myötä toiminnan muutos on taannut laajemmalle joukolle nuoria mahdollisuuden osallistua niihin. Haastatellut aluepäälliköt pitivät hyvänä kulttuuristen toimintojen alueelle sijoittumista perustellen sen tuoneen nuorisotaloihin monipuolisempaa osaamista ja uudenlaista tekemisen tapaa. Nuorten tarpeista nuorisotyölle tulevaisuudessa nimettiin nuorten kokemaa yksinäisyyttä, kiusaamista, jengiytyminen sekä radikalisoituminen. Myös nuorten mielenterveyden haasteet ovat nuorisotyön keskiössä sekä työttömien kotiin jäävien nuorten tavoittaminen. Valtaväestön ja POC-nuorten välinen kuilu vaatii resursseja ja osaamista.

Nuorisopalvelussa korostetaan nuorten vastuuta toiminnan tuottamisesta ja Harjun tilaan on mahdollista suunnitella nuorten omaehtoista toimintaa, niin, että nuorilla on omat kulkukortit tilaan ja varaamo järjestelmän kautta nuoret voivat varata tilaa omaan käyttöön. Tämäntyyppisen toiminnan koordinointiin ei ole kuitenkaan varattu nuorisopalvelussa resursseja.

Lasten määrä lisääntyy Kalasatamassa ja Konepajan alueella, Harju koetaan olevan sivussa. Vastaavat resurssit mitkä olisi käytettävä Harjun tilaan, voidaan palvelustrategian mukaan suunnata toisaalle sinne missä on enemmän tarvetta nuorisotyölle. Eriarvoistuminen ja maahanmuuttajanuorten tarpeet ohjaavat nuorisopalveluita ohjaamaan resursseja toisaalle ja on tärkeää pyrkiä varmistamaan myös itäisille asuinalueille laadukkaita ja saavutettavia palveluita nuorille.

Kulttuuri ja vapaa-aika näkökulmia. Keskustan ja Kallion alueella on runsaasti toimintaa, liikuntaa, kulttuuria ja kirjastoverkko myös kehittyy. Haastatteluissa vastaajat toivat esiin näkökulman, että ensin on tärkeä miettiä millä Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelulla on tarve tuottaa jotain toimintaa ja sen jälkeen on mahdollista yhdistää toiminta tilaan. Haastatteluilla kartoitettiin menneisyyttä ja tulevaisuuden tarpeiden selvittämistä. Laajan osallistamisen tuloksena ei kyetty tunnistamaan sellaista kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tehtäviin lukeutuvaa toimintaa, minkä konseptoinen Harjuun olisi saanut kannatusta. Yhtenäinen näkemys on, että kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalla ei ole oman palvelutuotannon näkökulmasta käyttöä Harjun nuorisotilana toimivalle kiinteistölle. Alueen kaupunkikuvallinen muutos.

Palveluverkkotyötarkastelussa Kallion alueella lasten ja nuorten määrä on kasvanut, mutta keskeisempiä alueita minne resursseja tulisi suunnata ovat Kalasatama ja Pasila. Kallion alueen ominaispiirre on työikäisten määrän kasvu. Peruskouluikäisten nuorten määrässä Alppiharjun peruspiirissä ei ole merkittävää muutosta. Harjun alue on muuttumassa tiiviiksi osaksi kantakaupunkia ja sen tehtävä on vastata koko kaupungin alueiden asukkaiden tarpeisiin ja nähdään, että Harjun nuorisotalo ei palvele vain alueellista tarvetta. Teollisuuskadun akselin suunnitelma ja kaavarunko perustuu toimitilarakentamiseen ja kulttuuriakselin kehittämiseen. Alueelle on paljon täydennysrakentamista ja uutta asuntokantaa. Kulttuuriakseli kulkee Teurastamolta Suvilahteen ja Harjun nuorisotalo on kaiken keskellä. Suvilahden kehittämissuunnitelmat rakentuvat erikokoisten pitkin vuotta toteutettavien tapahtumien ympärille.

Paikallistoimijoiden näkökulma. Alueen järjestötoimijat ovat heterogeenistä ja asukkaat vaihtuvat kuten tekijät eri tapahtumissa. Järjestötoimijat eivät tarvitse vakituisia tiloja, mutta pienemmille tapahtumatiloilla sen sijaan on tarvetta. Harjun tila koetaan sopivaksi pienien tapahtumien tilaksi ja ulkotilaa pidetään kiinnostavana. Alueen asukkaita puhututtaa alueen rauhattomuus, mikä Kallion alueella on lisääntynyt. Asukasaktiivit toivovat Harjuun yhteisöllistä, mukaan ottavaa ja yhteiskuntaan integroivaa toimintaa.

Selvityksessä oli otettava huomioon, että yhtenä vaihtoehtona voi olla se, että tila poistuu Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan omasta käytöstä. Moni haastateltava toi esille, jos kulttuuri ja vapaa-ajan toimiala ei tarvitse tilaa omaan käyttöön, se tulisi avata muiden toimijoiden käyttöön. Mikäli tiloissa tuottaa toimintaa joku muu, tulisi heidän määrittellä toiminnan sisällöt itse. Jos kulttuuri ja vapaa-ajan toimiala ei vaikuta siihen mitä toimintaa tilassa on, ei sen tulisi toimitilastrategian perusteella myöskään toimia omistajan tai vuokranantajana. Mikäli kaupunki aikoo luopua rakennuksesta, remontoiminen kalliilla ennen myyntiä ei ole järkevää. Harjun tilan kunnostamiseen on investointiohjelmassa varattu 4 miljoonaa euroa rahaa ja on huomioitava sen tulevan kulttuuri ja vapaa-ajan toimialalle isoksi osaksi toimialan budjettia. Investointiohjelmaan varattu summa on arvio ja on varauduttava lopullisen summan kasvamiseen. On huomioitava, että tila on kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti merkittävä kohde mikä asettaa rajoituksia muutostöihin. Mikäli tiloihin tulisi muuta toimintaa kuin nuorisotalo toimintaa, tulee tehdä käyttötarkoituksen muutos. Asemakaavan mukainen toiminta on julkinen lähipalvelu.

Mikäli tila pysyy edelleen Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla, alkaa remontointi kuntoselvityksellä sekä säilyneisyyskaavion teettämisellä. Nykyisten ilmanvaihtoselvitysten pohjalta on todennäköistä kohteen ilmanvaihdon olevan haasteena ja riskinä nähdään, että alakertaa ei voi enää käyttää kokoontumistilana. Remontin myötä vaikutukset tilan käyttökustannuksiin tulevat nousemaan.

Haastatteluiden perusteella ehdotetaan tilasta luopumista ja samalla pidetään tärkeänä, että tilankäyttö avataan muille tahoille. Jos toimintaa tuottaa joku muu kuin kulttuuri ja vapaa-ajan

toimiala, tulee uuden toimijan määrittellä toiminta mitä tilassa tuotetaan eikä toimia omistajana ja vuokranantajana. Perusteluissaan tilan luopumiselle kaupunki toimitilastrategian mukaisesti luopuu tiloista mille ei ole käyttöä. (Viittaus Kaupunkiympäristölautakunta pöytäkirja 8/2023)
Haastateltavien päätelmä oli, että kaupungin tilasta luopumisen vuoksi remontoiminen kalliilla ennen myyntiä ei ole tarkoituksenmukaista ja ostajan tehtäväksi jää tilan remontointi.

3. Palveluiden järjestäminen jatkossa

Nuorisopalveluiden muu tarjonta on kasvanut Konepajan alueella Harjun nuorisotalon sulkemisen jälkeen. Kulttuuri ja vapaa-ajan toimistotilojen yhteydessä toimivat Pelitalo Sture ja IrisVallila. Uusissa ja avarissa tiloissa on monipuolinen valikoima konsolipelejä ja pelitietokoneita ja oma huone sateenkaarinuorille ja niistä asioista kiinnostuneille. Muuta alueellista palvelutarjontaa nuorille löytyy Nuorisopalveluiden tuottamana Tiivistämöltä, Pasilan- ja Arabian nuorisotaloilta, Narrin näyttämöltä sekä seurakunnan tuottamaa nuorisotalotoimintaa nuorten talolta Toiselta Linjalta. Suomen Harrastamisen mallin mukaista koulupäivän jälkeistä monipuolista harrastustoimintaa on tarjolla lähialueiden kouluissa.

Harjun nuorisotalon yhteydessä toimivat studiotilat ovat edelleen käytössä. Mikäli tiloista luovutaan, on studiotoinnin siirtäminen Munkkiniemen nuorisotalon yhteydessä toimivaan studioon mahdollista. Nuorisopalveluiden olemassa oleva monipuolinen studioverkosto ja sen tarjoamat palvelut, turvaavat nuorille mahdollisuuden tämältyypiseen toimintaan laajasti ympäri kaupunkia myös jatkossa

Haastatteluissa nousi ideoita, joita on mahdollista jatkokehittää lisärahoituksen, uudenlaisten kumppanuuksien ja selvitystyön avulla, mutta todettiin, että toiminnoille voi olla tarjolla paremmin toimivia tiloja toisaalla. Tila nähtiin mahdollisena paikkana esimerkiksi nuorten omaehtoiselle toiminnalle ja aktivismille, työväenopistona nuorille, vammaisten tai tukityöllistettyjen nuorten paikkana, bänditilana ja keikkapaikkana, poikkitieteellisenä kulttuurilaboratoriona tai uudentyypisenä asukastalona.

Mikäli tila jää kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalle, on kaupungin kannalta tärkeää, että Harju säilyy aktiivisessa käytössä kaupunkilaisilla. Resurssien avointa, oikeudenmukaista ja kohdennettua jakamista pidettiin tärkeänä. Tilan remontointi ja viranomaismääräyksiin liittyvät rajoitteet on huomioitava päätöksenteossa. Tärkeää on huolehtia prosessin avoimuudesta ja osallisuudesta; näkökulman laajentaminen kumppaneihin ja muihin toimijoihin on huomioitava.

